

4. Moroz, S.A., Dombrovska, S.M. and Moroz, V.M. "Rating the scientific-pedagogical staff, as a part of the system of state management of higher education quality [Rejtyng naukovo-pedagogichnyh pratsivnykiv, yak skladova systemy dergavnogo upravlinnja yakisty vyshchoj osvity]." *Visnik Natsionalnogo universitetu civil'nogo zahystu Ukrainy* 2 (7) (2017): 294–309. Print. doi:10.5281/zenodo.1038888.

DOI: 10.5281/zenodo.1240898

УДК 321.01

*Дегтяр О. А., д.держ.упр., доц., ХНУМГ ім. А.Н. Бекетова, м. Харків,
Непомнящий О. М., д.держ.упр., доц., МАУП, м. Київ*

*Diegtiar O., Doctor of public administration, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of management and administration of the
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv,
Nepomnyashchyy O., Doctor of public administration, Associate Professor,
Full Professor of the Department of public administration Interregional Academy
of Personnel Management, Kyiv*

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

THE DEVELOPMENT OF HUMAN CAPITAL IN MODERN SOCIETY

В статті наводиться узагальнений аналіз розвитку людського капіталу в сучасному суспільстві. Запропоновано розглядати розвиток через призму системних змін в людині праці у результаті інвестицій в освіту, а також на вдосконалення потреб і трудових здібностей індивідів.

***Ключові слова:** людський капітал, розвиток людського капіталу, особистість, інвестиції в людину, трудові здібності людини праці.*

The article provides a generalized analysis of the development of human capital bin modern society. Invited to consider the development through the prism of systemic changes bin human labor as a result of investment in education, as well as a timproving the employment needs and abilities of individuals.

***Keywords:** humancapital, human capital development, personality, investing in people, employment capacity of human labor.*

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство переходить на інноваційний шлях соціально-економічного розвитку, заснованого на

знаннях, і потребує найвищого рівня людських продуктивних сил. Інвестиції в науку, освіту, соціальну сферу в сучасних умовах господарювання мають важливе соціально-економічне значення, сприяють розширеному відтворенню та накопиченню людських здібностей, професійних компетенцій та економічних можливостей населення. Державні та приватні інвестиції направляються на якісне вдосконалення структури, змісту і характеру людського капіталу, професійних знань, набуття навичок, поширення досвіду, розвитку інтелектуально-творчих здібностей, зміцнення високих моральних якостей людини праці.

Пізнання суті і змісту процесу стійкого розвитку людського капіталу, розробка механізму його забезпечення в сучасних умовах господарювання стає важливим і необхідним. Без розуміння закономірностей процесу розвитку людського капіталу неможливі концептуалізація сучасної соціальної політики, здійснення адекватного соціального планування в сферах зайнятості, освіти, охорони здоров'я, регулювання трудових відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку людського капіталу в сучасному суспільстві, а також питання відтворення та накопичення людських здібностей, професійних компетенцій та економічних можливостей населення висвітлюються в працях багатьох відомих українських та зарубіжних учених, зокрема В. Антонюк [1], Л. Безтелесна [2], Н. Верхоглядова [6], Н. Іваннікова [6], С. Ільїна [6], О. Лавріченко [6], О. Левченко [4], В. Никифоренко [7], О. Носик [5], Н. Ушенко [8], Я. Фитценц [9] та ін. Незважаючи на свою значимість і актуальність проблема розвитку людського капіталу залишається теоретично мало розробленою. У своїх наукових працях дослідники розглядають загальні аспекти розвитку людського капіталу, а в питаннях сутності, форми та змісту розвитку людського капіталу існують певні дискусійні моменти.

Постановка завдання. Ціллю даної статті є визначення теоретико-методологічних основ розвитку людського капіталу в сучасному суспільстві, та надання пропозицій з удосконалення даного процесу.

Виклад основного матеріалу. У рамках досліджень з економічної філософії ми знаходимо методологічні розробки, присвячені дослідженню процесів розвитку економічної людини. Виходячи з принципів класичної економічної філософії, всякий розвиток визначає суттєве, об'єктивний рух явища і прогресивні його зміни у часі.

Г. Гегель підкреслює, що розвиток необхідно досліджувати через аналіз руху і зміни соціально-економічних явищ у часі. Розвиток явища, так само як і рух, нескінченний і безперервний, і в той же час він існує всякий раз як окремий кінцевий соціально-економічний процес. Розвиток слід визначити, як зміну стану, тобто перехід з одного стану в інший, який вважається кращим, більш ефективним або доцільним для діяльності. Розвиток соціально-економічного явища може розглядатися на різних рівнях його прояву: рухи від зовнішнього до внутрішнього і від внутрішнього до зовнішнього

прояву; перехід від старого до нового і від нового до старого, від нижчого до вищого і від вищого до нижчого, від випадкового до необхідного і від необхідного до випадкового [3, с. 15].

На основі аналізу даних методологічних підходів можна зробити висновки про те, що розвиток людського капіталу підпорядковується загальним законам розвитку будь-якого соціально-економічного явища. Тому можна говорити, що дослідження соціально-економічних процесів розвитку людського капіталу має здійснюватися на основі уточнення суттєвих характеристик розвитку людського капіталу, виявлення економічних і соціально-економічних проявів даного процесу.

Важливо обґрунтувати зв'язок і джерела всякого людського розвитку, а також соціально-економічного розвитку людського капіталу як результату цільової діяльності держави, окремих організацій, сім'ї, індивідів. У даному питанні ми поділяємо позицію В. Антонюка, який доводить, що соціально-економічний процес розвитку людського капіталу в міру становлення інформаційного суспільства характеризується переважанням інформаційних технологій і стає вирішальною умовою і метою державного регулювання суспільного знання, яке приносить все більш високі економічні результати [1, с. 33]. По суті, розвиток інформаційних технологій, трансформації економіки, пов'язані зі становленням інформаційного суспільства, призводять до того, що найважливішими чинниками суспільного функціонування стають людський капітал, інвестиції в розвиток його різних форм і проявів.

Теоретичні підходи економічної філософії активно використовуються як в економічній теорії, так і в економічній соціології. Так в теоріях культурного капіталу розробляються загальні принципи дослідження соціально-економічних процесів розвитку культурного капіталу як найважливішої форми людського капіталу суспільства. Виходячи з цих теорій, соціально-економічна динаміка розвитку людського капіталу проявляється у системі взаємодії працездатного населення. У загальному вигляді соціально-економічна взаємодія – це складна система обмінів, обумовлених способами зрівноваження винагород і витрат. Якщо передбачувані витрати вище очікуваної винагороди, люди навряд чи почнуть взаємодіяти. Тому процес розвитку людського капіталу є двоїстим: з одного боку, процес відбиває внутрішні зміни людського капіталу у результаті інвестицій в потенційну і економічно задіяну форму, з іншого – це зміна функціональних проявів носія людського капіталу.

Висновки розглянутих наукових підходів проявляються в сучасних умовах суспільного відтворення, де змінюється структура соціально-економічних цінностей суспільства, оцінка суспільного багатства, значення і роль людини і соціальної сфери в динаміці суспільного розвитку. Остання все більшою мірою перестає оцінюватися через економічні характеристики. Національне багатство може розширити можливості вибору для людей. Цього, однак, може і не статися. Визначальним тут є не саме по собі багатс-

тво, а те, як його використовують різні країни. І до тих пір, поки суспільство не усвідомить, що основне його багатство – це люди, зайва заклопотаність виробництвом матеріальних благ буде затуляти кінцеві цілі збагачення життя людей [8, с. 15].

Дослідники вказують на те, що один з аспектів процесу розвитку людського капіталу, на який досі не звертали уваги, стосується економічної і організаційної культури. Культура – визначальний аспект будь-якої економічної організації. Т. Діл та А. Кеннеді розробляють парадигму розвитку людського капіталу в контексті вдосконалення корпоративної культури [10].

Вони описали, як культура створює очікування, ритуали, табу. Ф. Тромпенаарста К. Хемпден-Тернер створили більш широку концепцію, що розглядає глобальні проблеми системи цінностей як форми розвитку людського капіталу та їх різноманітність по всьому світу [11; 12]. Ці автори відмовляються від глибинного вивчення розвитку людського капіталу як економічного явища, а на поверхневому рівні розглядають історичні форми розвитку зовнішніх проявів даної категорії, яка безперечно пов'язана з історичним процесом розвитку людської життєдіяльності суспільства. Сучасний етап науково-технічного розвитку призводить до посилення ролі творчих властивостей і якостей людини, але як і при яких умовах вони формуються як капітальна вартість отримання доходу в даних теоріях – не розкривається.

По суті, даний методологічний підхід не суперечить класичним економічним парадигмам розвитку людського капіталу. Тут розвиток пропонується розглядати на поверхневому його прояві. Не заперечуючи сутнісних основ інвестування, освітнього вдосконалення потреб і трудових здібностей індивідів, автори констатують, що розвиток людського капіталу відбивається насамперед на культурі трудових відносин. Відносини включають взаємодію не тільки з клієнтами, а також з постачальниками, партнерами, конкурентами, ЗМІ, спільнотою та урядом – в дійсності з усіма, що беруть участь у спільному процесі або з експертами.

Узагальнюючи дані підходи, необхідно констатувати, що розвиток людського капіталу є двоїстим процесом. З одного боку, цей процес відбиває внутрішні зміни людського капіталу в результаті інвестицій в потенційну і економічно задіяну форму. Розвиток пропонується розглядати через призму системних змін в людині праці у результаті інвестицій в освіту, а також на вдосконалення потреб і трудових здібностей індивідів. При цьому необхідно підкреслити, що соціально-економічний процес розвитку людського капіталу відбивається насамперед на культурі трудових відносин працівників.

З іншого боку, розвиток людського капіталу – це зміна економічних функціональних проявів носія людського капіталу. Дослідники-економісти активно розвивають цю тезу. Вони підкреслюють, що для більш повної та розгорнутої характеристики розвитку людського капіталу як економічного процесу необхідно враховувати принцип функціонального підходу.

Розглянемо погляди дослідників теорії людського розвитку на процес

розвитку людини як носія людського капіталу. У ракурсі парадигм людського розвитку формуються сучасні методологічні основи цільового розвитку людини як носія людського капіталу. Дані концепції були вперше розроблені групою експертів Програми розвитку ООН в кінці 80-х рр. ХХ ст. У рамках даної декларації підкреслюється, що найважливіше право людини – це право на розвиток. Людина є основним суб'єктом процесу економічного і соціального розвитку суспільства, потреби людини – основа комплексного розвитку людини, в тому числі і його економічної складової.

У нових умовах теорія людського капіталу розвивається в розширювальному контексті, в рамках концепції людського розвитку. Нові підходи передбачають тлумачення розвитку людини як власне мету і критерій суспільного прогресу [8, с. 63]. У той же час, у рамках даної концепції людський розвиток характеризується розширеною інтерпретацією процесу комплексного розвитку людини, в тому числі її трудової сутності [6, с. 21]. Людина розглядається як мета реалізації єдиного збалансованого взаємопов'язаного набору заходів фінансової, економічної, соціальної та екологічної політики держави, соціальні результати якої і породжують багатоаспектний процес розвитку капітальних, економічно важливих характеристик людини.

Економічно активне населення в сучасних умовах виступає виробником всіх матеріальних і духовних благ, носієм вартості та комплексних трудових характеристик, що визначають економічні можливості відтворювальної діяльності індивідуальних, колективних, суспільних цілей та інтересів, засобів науково-технічного, духовного і соціального розвитку, джерелом основних доходів держави, підприємств і об'єднань, окремих індивідів.

Таким чином, розвиток економічної складової людини в остаточному підсумку досягається через зростання рівня життя людей, вдосконалення потреб (у тому числі і соціально-економічних), освітній розвиток і розширення економічних можливостей людини праці. В концепції людського розвитку переконливо доведено, що потреби людини є основою її комплексного вдосконалення. Розвиток людського капіталу реалізується через зростання доходів його носія і має проявлятися, насамперед, у розвитку його потреб у волі, духовних і економічних цінностях і потребах. Останні і складають найважливіший показник розвитку людського капіталу. Тому людина є основним суб'єктом процесу економічного і соціального розвитку суспільства. Розвиток економічно активного населення як носія людського капіталу відображає зростання доходів населення, інвестицій в людину праці, підготовку, перепідготовку і використання її у продуктивному процесі в якості капітальної вартості. Ні в одній із сучасних розвинених країн не існує проблем недостатньої насиченості трудовими ресурсами. У всіх вікових групах населення має місце безробіття. Складність у вступі на постійно наявні вакантні місця пов'язана не з відсутністю бажаючих, а з браком у них освіти, умінь, виробничого досвіду, інтелектуальних даних. Можна припустити, що сучасному рівню розвитку економіки властива загальна кількісна достатність

трудо­вих ре­сурсів і в той же час гострий де­фіцит в особ­ливих трудо­вих ре­сурсах, ха­рак­те­ри­зують­ся особ­ливою сис­те­мою вартос­ті, носіїв ви­со­ко роз­ви­не­но­го ін­телек­ту­аль­но-ос­віт­ньо­го лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу.

Про­ан­а­лі­зу­ємо по­гля­ди дос­лід­ни­ків, які роз­гля­да­ють роз­ви­ток лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу в ра­м­ках еко­но­міч­них те­орій. Ана­лі­ти­ки вка­зують, що на ран­ній ста­дії ста­но­в­ле­н­ня класи­ч­них тра­ди­цій те­орії ка­пі­та­лу по­ня­ття «роз­ви­ток ка­пі­та­лу» об'єд­ну­ва­ло в собі різні ас­пек­ти: роз­ви­ток влас­нос­ті, кон­троль над за­со­ба­ми ви­роб­ни­цтва і до­ма­ган­ня на от­ри­ман­ня май­бу­т­ньо­го до­хо­ду.

В різ­них еко­но­міч­них те­оріях важ­ли­вість еко­но­міч­но­го роз­ви­тку лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу ви­зна­ча­єть­ся по­ло­жен­ням са­мої лю­ди­ни як ме­ти роз­ви­тку еко­но­мі­ки і як носія лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу, що ре­алі­зує еко­но­міч­ний успіх на­ції. В лі­те­ра­турі чіт­ко ви­ді­ле­ні два на­пря­мки дос­лід­жен­ня еко­но­міч­но­го роз­ви­тку лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу. Пер­ший ха­рак­те­ри­зуєть­ся по­гля­да­ми вче­них, які роз­гля­да­ють ви­роб­ни­чий роз­ви­ток лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу че­рез сис­те­му ос­ві­ти пра­ців­ни­ка, одер­жан­ня ним квалі­фі­ка­ції без пря­мо­го вза­ємозв'язку цьо­го про­це­су та ін­вес­ти­цій­них про­це­сів [5, с. 23]. Дру­гий на­пря­мок ха­рак­те­ри­зуєть­ся тим, що його пред­ста­в­ни­ки від­но­сять до еко­но­міч­но­го роз­ви­тку лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу всі ін­вес­ти­ції у лю­ди­ну, які сприя­ють фор­му­ван­ню у неї еко­но­міч­но не­об­хід­них знань, на­вичок, якос­тей та рис [4, с. 14].

Ін­ший під­хід до роз­ви­тку лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу пред­ста­в­ляє аме­ри­кан­ський еко­но­міст Я. Фит­ценц [9, с. 14]. Він до­во­дить, що знан­ня, умі­н­ня і став­ле­н­ня до пра­ці робо­чої си­ли ви­рі­зня­ють су­часні про­цві­таючі ком­панії від по­се­ред­ніх. При цьо­му під­крес­люєть­ся, що лю­ди са­мі по собі не єди­на си­ла, що стоїть за іс­то­тною міц­цю лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу. Ключ до ст­во­ре­н­ня ба­гат­ства не в кіль­кіс­но­му скла­ді спів­ро­біт­ни­ків. На­справ­ді са­ме ін­фор­ма­ція, якою во­ло­діє лю­ди­на та її здат­ність і го­тов­ність по­ді­ли­ти­ся нею ви­зна­чають цін­ніс­ний по­тен­ці­ал. Сьо­го­дні ін­фор­ма­ція і лю­ди пов'язані як ні­ко­ли раніше: одне не мо­же з пов­ною від­да­чею пра­цю­ва­ти без ін­шо­го. Пра­ців­ни­ки по­тре­бу­ють не тіль­ки ін­вес­ти­цій, але і сво­є­час­ної, сут­тє­вої, і най­важ­ли­ві­ше ор­га­ні­зо­ва­ної ін­фор­ма­ції біль­ше, ніж величез­них будівель та ко­ло­саль­ної кіль­ко­сті об­ла­д­на­н­ня. Не­об­хід­но сво­є­час­но вкла­да­ти ко­рис­ні дані в ру­ки лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу і нав­ча­ти спів­ро­біт­ни­ків ви­ко­ри­сто­ву­ва­ти та­ку ін­фор­ма­цію. То­му роз­ви­ток лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу пов'язано з на­ро­щу­ван­ням трудо­вих здіб­нос­тей і дос­ві­ду, що, у сво­ю чер­гу, до­зво­ляє спів­ро­біт­ни­ко­ві пе­рет­во­рю­ва­ти дані в ін­фор­ма­цію, що має сенс, від­но­сять­ся до пи­тан­ня робо­чої пра­кти­ки, ді­ли­ти­ся цією ін­фор­ма­цією з ін­ши­ми.

Я. Фит­ценц під­крес­лює ви­рі­шаль­не значення в роз­ви­тку лю­дсь­ко­го ка­пі­та­лу фор­му­ван­ня мо­ти­ва­ції пра­ців­ни­ків ор­га­ні­за­ції. При цьо­му за­зна­чає, що від­сут­ність мо­ти­ва­ції ді­ли­ти­ся ін­фор­ма­цією – знач­на пе­ре­ш­ко­да для ро­бо­ти ін­фор­ма­цій­них сис­тем і до­бу­ван­ня вартос­ті. Пов­то­ри­мо: са­ме по собі во­ло­дін­ня ін­фор­ма­цією не біль­ш ко­рис­но, ніж во­ло­дін­ня яким-не­будь ін­шим ре­сурсом, до тих пір, по­ки ми не ді­зна­ємо­ся, як, на­ві­що і ко­ли по­ді­ли­ти­ся нею. Дос­від не­од­но­разо­во по­ка­зу­вав, що в ін­шо­му ви­па­д­ку ін­фор­ма­ція стає

лише дорогим і мало використовуваних майном. Слідє неминучий висновок: довгострокова рентабельність залежить від створення культури надання інформації. Це необхідна умова будь-якої спроби керувати інтелектуальним капіталом [9, с. 24].

Нескладно помітити, що даний підхід передбачає помилкове абстрагування від самих етапів процесу становлення та розвитку різних форм людського капіталу. У той же час ці вчені вперше теоретично обґрунтували і довели чіткий зв'язок між розвитком людського капіталу як економічного явища і фактом використання (економічного накопичення) тих або інших здібностей працівника чи працівників з метою отримання доходу. Ці висновки, з одного боку, дають можливість розглядати розвиток людського капіталу в рамках загальних теорій капіталу, з іншого – являють собою найважливіший теоретичний фундамент для подальшого дослідження процесів і закономірностей його розвитку.

Дослідники економічної теорії розкривають розвиток людського капіталу через призму аналізу системи інвестицій в людину, вартісного вияву даних інвестицій у процесі вдосконалення втіленої в людині здатності приносити дохід, зміни зайнятості, трудових процесів накопичення людського капіталу. Тому розвиток людського капіталу в даному контексті [2, с. 95] – це розвиток форм економічної життєдіяльності людини, насамперед компетенцій працівників у формі професійних знань, трудових здібностей, накопичених умінь, навичок, досвіду і освіти зайнятого населення. Розвиток людського капіталу здійснюється в рамках системи інтелектуального капіталу суспільства, носієм якого є єдиний суб'єкт праці.

Висновки. Отже, процес розвитку людського капіталу досліджується різними науковими школами: теорією економічної філософії і соціальної економіки (теорії комплексного розвитку людини, теорії розвитку культурного і соціального капіталу населення); соціально-економічними концепціями людського розвитку (теорії розвитку освітнього потенціалу, теорії розвитку життєвого потенціалу працівників); економічними концепціями розвитку людського капіталу (теорії капіталу, теорія людського капіталу).

Ураховуючи вищевикладене, необхідно зробити висновок про те, що, незважаючи на різні підходи до розгляду даного процесу, практично всі дослідники його пов'язують з розвитком трудових здібностей людини праці. З одного боку, процес відбиває внутрішні зміни людського капіталу в результаті інвестицій в потенційну і економічно задіяну форму. Розвиток пропонується розглядати через призму системних змін в людині праці у результаті інвестицій в освіту, а також на вдосконалення потреб і трудових здібностей індивідів. У цьому контексті реалізується ідея економістів про те, що соціально-економічний процес розвитку людського капіталу відбивається насамперед на культурі трудових відносин працівників. З іншого боку, розвиток людського капіталу – це оновлення вартісного вияву даних інвестицій у процесі вдосконалення втіленої в людині здатності приносити дохід.

Список використаних джерел

1. Антонюк В.П. Формування та використання людського капіталу в Україні: соціально-економічна оцінка та забезпечення розвитку: монограф. / В.П. Антонюк. – НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2007. – 348 с.
2. Безтелесна Л. І. Управління людським розвитком та його фінансове забезпечення в Україні: оцінка та перспективи : монограф. / Л. І. Безтелесна. – Рівне : НУВГП, 2010. – 361 с.
3. Гегель Г. Лекции по истории философии: курс лекций. Кн. 1 / Г. Гегель; [вступ.: К. Сергеев, Ю. Перов ; ред. Н. Никитина]. – СПб. : Наука, 1994. – 350 с.
4. Левченко О. М. Економіка знань: управління розвитком людських ресурсів Великобританії : монограф. / О. М. Левченко. – К. : Корпорація, 2015. – 292 с.
5. Носик О.М. Людський капітал інноваційного розвитку: економічні основи відтворення : монограф. / О.М. Носик. – Х. : Вид-во Національний фармацевтичний університет, 2016. – 490 с.
6. Управління розвитком людських ресурсів : монограф. / Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна, Н. А. Іваннікова, О. В. Лавріченко. – Дніпропетровськ ; Жовті Води : Наука і освіта, 2016. – 317 с.
7. Управління розвитком людських ресурсів в Україні : монограф. / за ред. В. Г. Никифорова. – Одеса : ПАЛЬМІРА, 2009. – 200 с.
8. Ушенко Н.В. Людський капітал: регуляторні механізми відтворення: монограф. / Н.В. Ушенко. – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. – 288 с.
9. Фитценц Я. Рентабельность инвестиций в персонал. Измерение экономической ценности персонала / Я. Фитценц – М.: Вершина, 2006. – 320 с.
10. Deal T.E., Kennedy A.A. Corporate Cultures. / T.E. Deal, A.A. Kennedy. – Reading, Mass. : Addison-Wesley, 1982. – 125 p.
11. Hampden-Turner C. Seven Cultures of Capitalism / C. Hampden-Turner, F. Trompenaars. – New York: Doubleday, 1993. – 211 p.
12. Trompenaars F. Riding the Waves of Culture / F. Trompenaars. – Chicago: Irwin, 1994. – 147 p.

References

1. Antoniuk, V.P. *Formuvannia ta vykorystannia liudskoho kapitalu v Ukraini: sotsialno-ekonomichna otsinka ta zabezpechennia rozvytku [Formation and use of human capital in Ukraine: socio-economic assessment and development]*. Donetsk: NAN Ukrainy. In-t ekonomky prom-sti Publ., 2007. Print.
2. Beztelesna, L.I. *Upravlinnia liudskym rozvytkom ta yoho finansove zabezpechennia v Ukraini: otsinka ta perspektyvy [Human Development Management and its Financial Support in Ukraine: Assessment and Prospects]*. Rivne: NUVHP Publ., 2010. Print.
3. Gegel, G. *Lektsii po istorii filosofii: kurs lektsiy [Lectures on the history of philosophy: a course of lectures]*. Sankt-Peterburg: Nauka Publ., 1994. Print.
4. Levchenko, O.M. *Ekonomika znan: upravlinnia rozvytkom liudskykh resursiv Velykobrytanii [Knowledge economy: management of human resources development in Great Britain]*. Kyiv: Korporatsiia Publ., 2015. Print.
5. Nosyk, O.M. *Liudskyi kapital innovatsiinoho rozvytku: ekonomichni osnovy vidtvorennia [Human Capital of Innovation Development: Economic Basis of Reproduction]*. Kharkiv: Natsionalnyi farmatsevtichnyi universytet Publ., 2016. Print.

6. Verkhohliadova, N.I., Ilina, S.B., Ivannikova, N.A. and Lavrichenko O.V., *Upravlinnia rozvytkom liudskykh resursiv [Management of human resources development]*. Dnipropetrovsk ; ZhovtiVody: Nauka i osvita Publ., 2016. Print.

7. Nykyforenko, V.H. *Upravlinnia rozvytkom liudskykh hresursiv v Ukraini, [Management of Human Resources Development in Ukraine]*. Odesa: Palmira, Publ., 2009. Print.

8. Ushenko, N.V., *Liudskyi kapital: rehuliatorni mekhanizmy vidtvorennia [Human capital: regulatory mechanisms of reproduction]*. Donetsk: TOV «Iuho-Vostok, Ltd» Publ., 2008. Print.

9. Fittsents, Ya. *Rentabelnost investitsiy v personal. Izmerenie ekonomicheskoy tsennosti personala, [Profitability of investments in personnel. Measuring the economic value of personnel]*. Moscow: Vershina Publ., 2006. Print.

10. Deal, T.E. and Kennedy, A.A. *Corporate Cultures*. Addison-Wesley: Reading, Mass. Publ., 1982. Print.

11. Hampden-Turner, C. and Trompenaars, F. *Seven Cultures of Capitalism*. New York: Double day Publ., 1993. Print.

12. Trompenaars, F. *Riding the Waves of Culture*. Chicago: Irwin Publ., 1994. Print.

DOI: 10.5281/zenodo.1240924

УДК 373.014.54(477)

*Домбровська С. М., д.н.держ.упр., проф., ННВЦ НУЦЗУ,
заслужений працівник освіти України, м. Харків,
Левчук В. Г., к.ф.н., доц., ІПОтаЗ(Д)Н ХНУ ім. В.Н. Каразіна, м. Харків,
Хмиров І. М., к.п.н., докторант ННВЦ НУЦЗУ, м. Харків*

Dombrovska S., Doctor of Science in Public Administration, Professor, Head of educational-scientific-production center at National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv,

Levchuk V., Ph..D, Associate professor, Director of the Institute of Postgraduate and Correspondence (distance) education of the V.N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv,

Khmyrov I., Ph..D, candidate for a doctor's degree of the Training Research and Production Center of the National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЄЮ
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

**STATE REGULATION OF THE UKRAINIAN
SOCIETY INFORMATIZATION**